

De opportuniteit van meertaligheid

Naam student	Lauwereins Fien
Naam OPO	Bachelorproef 3
Code OPO	OWL28A
Promotor	Van den Bossche Hilde
Co-promotor	Van Nieuwenhuyze Elke
Indiendatum	6 juni 2022

1 VOORWOORD

De keuze thema voor mijn bachelorproef kwam zowel vanuit mijn interesses als vanuit de noden van mijn stageschool. Ik heb het aanleren van andere talen steeds fascinerend gevonden en vind ook het proces van het leren van Nederlands bij een Nederlandsetaalleerder zeer interessant. Ook merk ik dat er nog veel onwetendheid is rond de begeleiding van deze groep en daarom wil ik met mijn bachelorproef dit thema eens onderzoeken. Graag wil ik de leerkrachten van mijn stageschool bedanken die bereid waren om alle informatie met mij te delen, die ik nodig had om deze bachelorproef tot een goed einde te brengen. Ook stonden zij open voor het uittesten en bijwerken van mijn product. Vervolgens wil ik mijn promotor en co-promotor bedanken om mij te begeleiden tijdens het schrijven van deze bachelorproef en het maken van mijn product. Ten slotte wil ik de mensen bedanken die mij hebben geholpen door mijn enquête in te vullen in verband met de begeleiding van Nederlandsetaalleerders

2 INHOUDSOPGAVE

1	<i>Voorwoord</i>	2
2	<i>Inhoudsopgave</i>	3
3	<i>Abstract</i>	5
4	<i>Praktijkprobleem</i>	7
5	<i>Onderzoeksvragen</i>	9
6	<i>Aanpak</i>	10
7	<i>Resultaten</i>	11
7.1	Op welke manier kan een Nederlandsetaalleerder goed begeleid worden bij de aankomst op zijn of haar nieuwe school?	11
7.2	Op welke manier kan de leerling ondersteund worden bij het verwerven van schooltaal?	13
7.2.1	Welke ondersteuning kan er buiten de klas aangeboden worden?	13
7.2.2	Welke ondersteuning kan er binnen de klas aangeboden worden?	14
7.2.3	Welke rol speelt de leerkracht hierbij?	14
7.2.4	In welke mate kan de school de leerlingen in de verwerving van de Nederlandse taal betrekken?	14
7.2.5	Op welke manier kunnen de medeleerlingen ook voordeel hebben bij de ondersteuning van de Nederlandsetaalleerder?	15
8	<i>Conclusie</i>	16
9	<i>Bibliografie</i>	17
10	<i>Bijlagen</i>	18
10.1	Resultaten enquête begeleiding Nederlandsetaalleerders	18
10.1.1	Door welke personen wordt een Nederlandsetaalleerder ondersteund op uw school?	18
10.1.2	Wanneer wordt de Nederlandsetaalleerder extra ondersteund?	18
10.1.3	Waar wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?	18

		4
10.1.4	Binnen welke vakken wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?	18
10.1.5	Op welke manieren wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?	19
10.1.6	Hoe wordt bepaald op welke manier de Nederlandsetaalleerder ondersteund wordt?	19
10.1.7	Hoe lang wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?	19
10.1.8	Wilt u nog iets extra kwijt over dit onderwerp?	19
10.2	product	20
10.2.1	Site	20
10.2.2	Schoolwoordenboek	22

3 ABSTRACT

Kern- / trefwoorden bachelorproef:

Nederlandsetaalleerder
anderstalige nieuwkomer
instructietaal
taalverwerving
pictogrammenwoordenboek

Onderzoeksvraag:

Op welke manier kan een Nederlandsetaalleerder goed begeleid worden bij de aankomst op zijn of haar nieuwe school?

Op welke manier kan de leerling ondersteund worden bij het verwerven van schooltaal?

Korte samenvatting bachelorproef:

Het ontvangen van Nederlandsetaalleeders kan het best gebeuren rekening houdend met volgende tips volgens (Van Daele, 2022):

1. Geef de leerling een goed gevoel in de school.
2. Help de leerling om een sociaal netwerk uit te bouwen.
3. Vermijd het herbeleven van een trauma.
4. Wees bewust van de thuissituatie.
5. Behandel de situatie als een normaliteit en niet als een probleem.

Het is belangrijk om te onthouden dat taalverwerving niet steeds op dezelfde manier gebeurt dus dat er ook verschillende manieren van ondersteunen nodig zijn. Het is ook onmogelijk om een leerling meteen alle woordenschat mee te geven aangezien het verwerven van schooltaal gemiddeld 5 tot 7 jaar duurt (Onderwijscentrum Brussel, 2021). Het is daarom aangewezen om in tussentijd al hulpmiddelen aan te reiken waarmee de leerling geholpen is in de klas. Ook kunnen de ouders aan de taalverwerving helpen door 3 vuistregels te volgen volgens (Onderwijscentrum Gent, sd):

1. Voldoende praten in de moedertaal.
2. Zoeken naar oefenkansen voor het Nederlands.
3. Af en toe zelf spreken in het Nederlands.

Vele scholen ondersteunen Nederlandstaalleerders buiten de klas. Op zich is de individuele begeleiding goed maar zorgt het er ook voor dat de leerling een opvallend andere behandeling krijgt dan de andere leerlingen in de klas. Op deze manier wordt het hebben van een Nederlandstaalleerder niet echt behandeld als een normaliteit en is het dus belangrijk om vooral ondersteuning te bieden in de klas en is het ook aangeraden dat deze ondersteuning verbreed kan worden naar medeleerlingen.

Om de leerling op een goede manier te begeleiden bij het begrijpen en verwerken van instructies, heb ik een pictogrammenwoordenboek ontworpen in verschillende talen. Deze kan ook aangereikt worden aan Nederlandstalige leerlingen die moeite hebben met het verstaan van instructies. Dit materiaal is terug te vinden op mijn site (<https://sites.google.com/view/meertaligheidindeklas/over-mij>) waarop nog enkele andere materialen verzameld staan om mee aan de slag te kunnen gaan.

Referentielijst:

Agentschap integratie en inburgering. (z.d.). *onderwijs minderjarige nieuwkomers*. Opgeroepen op november 16, 2021, van www.agii.be: <https://www.agii.be/thema/gelijke-onderwijskansen/onderwijs-minderjarige-nieuwkomers>

Booth, T., & Ainscow, M. (2015). *index voor inclusie*. Leuven: UCLL.

Onderwijscentrum Brussel. (2021). *Meertalige taalverwerving*. Opgeroepen op november 16, 2021, van www.brusselvoltaal.be: <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving>

Onderwijscentrum Gent. (sd). *meertaligheid*. Opgeroepen op april 11, 2022, van www.meertaligheid.be: <https://meertaligheid.be/>

Van Daele, H. (2022, maart 31). *Oekraïense leerling in de klas: hoe pak je dat aan?* Opgeroepen op april 25, 2022, van www.klasse.be: <https://www.klasse.be/539081/tips-oekraïense-leerling/>

E-mailadres:

Fientje.lauwereins@gmail.com

4 PRAKTIJKPROBLEEM

In het onderwijs speelt taal een zeer belangrijke rol. Dit komt doordat niet enkel binnen het vak 'Taal' het Nederlands een rol speelt maar ook binnen het vak 'Wereldoriëntatie', vraagstukken bij Wiskunde, instructietaal binnen de klas, interactie met klasgenoten,... Dit zorgt ervoor dat het moeilijk is voor Nederlandsetaalleerders om meteen zonder problemen mee te volgen. De definitie van Nederlandsetaalleerders of anderstalige nieuwkomers is volgens (Onderwijs en vorming Vlaanderen, sd): "Anderstalige nieuwkomers zijn kinderen en jongeren die nog niet lang in België wonen en die niet voldoende Nederlands spreken of begrijpen om de lessen te kunnen volgen." Het duurt het gemiddeld 2 jaar om een tweede taal in dagelijkse situaties te gebruiken en 5 tot 7 jaar om de schooltaal onder de knie te krijgen (Onderwijscentrum Brussel, 2021).

Elke school ontvangt wel eens een leerling die de Nederlandse taal nog niet machtig is. De school is steeds bereid om dit probleem aan te pakken ,maar vindt het vaak zoeken hoe ze de leerling het beste kunnen begeleiden. In mijn eigen stageschool zit er op dit moment een Nederlandsetaalleerder in het derde leerjaar. Zowel zij als haar mama zijn niet vertrouwd met het Nederlands, maar hebben als moedertaal Oekraïens. Doordat de moedertaal Oekraïens is, is de communicatie enkel mogelijk via Google Translate, het is dus zowel voor de leerkracht als de leerling belangrijk dat de woordenschat over o.a. de inhoud van een pennenzak aangebracht wordt. Op mijn school is er geen aparte klas voor leerlingen die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Zij krijgen 1 op 1 begeleiding voor een paar uren in de week. In deze uren boekt de leerling steeds vooruitgang en wanneer zij in de klas komt verwerkt ze deze leerstof individueel aan de hand van bundeltjes, doordat zij ,door de taalbarrière, de lessen nog niet kan meevolgen met de rest van de klas.

Het onderwijssysteem zorgt er wel voor dat scholen op basis van het aantal anderstalige nieuwkomers bijkomende hulpmiddelen ter beschikking krijgen, waardoor ze extra zorg kunnen bieden (agentschap integratie en inburgering, z.d.). Aangezien er maar enkele anderstalige nieuwkomers zijn op mijn stageschool, komen zij hier niet voor in aanmerking.

Aangezien de leerling moeite heeft met technisch rekenen, krijgt ze op maat gemaakte bundeltjes die ervoor zorgen dat ze vanop haar niveau extra kennis kan opbouwen. De rest van de leerinhouden volgt zij absoluut niet mee. Doordat zij gevluht is uit Oekraïne ligt de nadruk op het leren van de essentiële woordenschat in het Nederlands maar ook op technisch rekenen. Vanuit de school komt dan ook de vraag om, buiten de individuele begeleiding, de leerling te kunnen ondersteunen in de klas bij het begrip van instructietaal. Het komt neer op een soort leidraad waarmee ze aan de slag kunnen bij zowel haar als eventuele volgende anderstalige nieuwkomers mits enkele kleine aanpassingen.

Het betrekken van medeleerlingen is hierbij gewenst. Ook is de hulp niet alleen gewenst voor de Nederlandsetaalleerder maar ook leerlingen die moeilijkheden hebben met taal door bijvoorbeeld een taalontwikkelingsstoornis kunnen baat hebben van de extra klassikale ondersteuning. Wanneer we leerlingen met elkaar in interactie laten gaan, kunnen zij veel van elkaar opsteken en zeker door het werken met een buddysysteem waarbij een zwakkere leerling samenwerkt met een sterkere leerling.

Bij het samenleggen van de huidige situatie op mijn stageschool en de indicatoren voor inclusief onderwijs volgens (Booth & Ainscow, 2015), heb ik gekozen om mij te focussen op volgende indicatoren: 'leerlingen helpen elkaar' en 'taalondersteuning voor anderstalige leerlingen is een hulpbron voor de hele school'. Hierdoor kwam ik tot mijn onderzoeksvragen.

5 ONDERZOEKSVRAGEN

Op welke manier kan een Nederlandstaalleerder goed begeleid worden bij de aankomst op zijn of haar nieuwe school?

Op welke manier kan de leerling ondersteund worden bij het verwerven van schooltaal?

- ⇒ Welke ondersteuning kan er buiten de klas aangeboden worden?
- ⇒ Welke ondersteuning kan er binnen de klas aangeboden worden?
- ⇒ Welke rol speelt de leerkracht hierbij?
- ⇒ In welke mate kan de school de leerlingen in de verwerving van de Nederlandse taal betrekken?
- ⇒ Op welke manier kan de ondersteuning verbreed worden naar de hele klas?

6 AANPAK

De eerste onderzoeksvraag heb ik vooral bekeken vanuit de literatuur. Ik ben op zoek gegaan naar allerlei bronnen die mij wat meer konden vertellen over het opvangen van Nederlandsetaalleerders maar in dit geval ook specifiek gevluchte kinderen. De informatie die ik daar heb gevonden heb ik vergeleken met de zaken die ik geobserveerd heb op mijn stageschool. Onder andere de eerste kennismaking, de begeleiding vanuit de zorg,...

Voor mijn tweede onderzoeksvraag ben ik op zoek gegaan naar de aanpak door andere scholen. Deze heb ik achterhaald door een enquête af te nemen waarop elke leerkracht, die ervaring heeft met Nederlandsetaalleerders, mocht antwoorden. Ik ben met de resultaten hiervan eens gaan bekijken welke methodes ze op mijn stageschool al gebruikten en welke niet. Na dit deel van het onderzoek was ik nog niet tevreden met de hoeveelheid input. Dit zorgde ervoor dat ik literatuurstudie ben gaan doen naar extra manieren waarop een school een Nederlandsetaalleerder kan ondersteunen. Ik heb deze ondersteuning dan verbreed naar elke Nederlandsetaalleerder ongeacht de leeftijd zodat ik ook de aanpak bij volwassene Nederlandsetaalleerders kon analyseren en eventueel hiervan zaken kon omzetten naar een gepaste manier om kinderen te begeleiden.

Om mijn product uit te werken ben ik gaan vragen wat de grootste noden waren vanuit de stageschool. De stageschool gaf aan dat het geven van instructies op het niveau van de Nederlandsetaalleerder een nood was. Ik ben daarom de hulpmiddelen gaan bekijken in verband met het geven van opdrachten. Hierbij ben ik het gebruik van pictogrammenwoordenboeken tegengekomen. Men zet deze reeds in voor het uitleggen van conflictsituaties en het communiceren met ouders die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Hierdoor is het idee ontstaan om een pictogrammenwoordenboek rond instructietaal in de klas uit te werken. Omdat dit een product is dat enkel op de instructies gericht is, heb ik dit verbreed naar een site waarop allerlei hulpmiddelen voor in de klas aangereikt worden. Dit zijn hulpmiddelen die zowel op sociaal als op talig gebied ondersteunen.

7 RESULTATEN

7.1 OP WELKE MANIER KAN EEN NEDERLANDSETAALLEERDER GOED BEGELEID WORDEN BIJ DE AANKOMST OP ZIJN OF HAAR NIEUWE SCHOOL?

Wanneer we de manieren om een Nederlandsetaalleerder te integreren in de school gaan bekijken in de literatuur, komen we tot volgende tips. Een eerste tip is om eerst de leerling een goed gevoel te geven in de school. Dit kan je hen bieden door een rondleiding te geven doorheen de school. Omdat er een taalbarrière aanwezig is, moet deze opgevangen worden door enkele hulpmiddelen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: het gebruik van visuele ondersteuning en vertaalapps. Leg ook op deze manier de routine uit die binnen een school plaatsvindt zoals het naar buiten gaan om te spelen tijdens de speeltijd. Ook is herhaling iets zeer belangrijk, want dan blijft de uitleg beter hangen. Een laatste onderdeel van deze tip om de leerling gerust te stellen is zorgen voor een vaste aanspreekpersoon. Op deze manier bouwt de leerling met deze persoon een vertrouwensband op en weet hij of zij steeds naar wie hij of zij kan gaan indien ze iets wilt zeggen of vragen (Van Daele, 2022).

Wanneer ik deze informatie vergelijk met wat ik op mijn stageschool zie, zetten ze hier al sterk op in. De directrice ontvangt elke nieuwe leerling en koppelt dit met een rondleiding doorheen de school samen met de ouders. Ook kiest men er steeds voor om een manier van communiceren te gebruiken waarbij beide partijen zich goed voelen. Tijdens de zorguren wordt er steeds veel herhaald zodat de leerling de nieuwe woordenschat zeker bezit vooraleer daarop wordt verder gebouwd. Vaak gaat de leerling ook met dezelfde leerkracht aan de slag zodat hij of zij deze persoon echt als een vertrouwenspersoon ziet en weet dat hij of zij steeds bij die leerkracht terecht kan.

Een volgende tip die 'Klasse' aanreikt is helpen met een sociaal netwerk uit te bouwen. De klasleerkracht kan de leerling hierin ondersteunen door een buddywerking op te zetten. Bij deze werking is het de bedoeling dat aangeduide klasgenoten ervoor gaan zorgen dat de Nederlandsetaalleerder zich kan integreren in de klas maar ook de leerling helpt met eventuele vragen en/of problemen. Het is ook belangrijk om de ouders van de leerling actief te betrekken bij het schoolgebeuren. Op deze manier verloopt de transitie naar een nieuwe school in een onbekend land soepeler (Van Daele, 2022).

De buddywerking is iets waar de klasleerkracht zeker wil op inzetten. Dit hebben we dan ook geprobeerd door de leerlingen die sterk zijn in rekenen de Nederlandsetaalleerder te laten begeleiden tijdens het rekenen. Dit was een groot succes, want zowel de sterke leerlingen als het meisje genoten van deze momenten en staken er beiden iets van op. Ook de mama van het Oekraïens meisje wordt sterk betrokken bij het leerproces. Er is een open communicatie tussen haar en de school.

Het vermijden van het herbeleven van een trauma is een derde tip die 'Klasse' aanreikt. Soms zullen er in de klas geluiden zijn die de leerling terug doet denken aan een mogelijk trauma. De beste manier om hierop te reageren is door de leerling terug te brengen naar de werkelijkheid door te vertellen waar zij of hij nu is. Het is ook belangrijk dat het kind weet dat haar/zijn reactie oké is en indien ze afleiding willen ze deze mogen zoeken door eventueel naar huis te bellen of een boek te lezen. Wel is het belangrijk dat de leerling op dat moment niet alleen gelaten wordt (Van Daele, 2022).

In de stageschool kijken de leerlingen naar 'Karrewiet'. Aangezien dit beelden van de oorlog bevat, plannen ze deze momenten in wanneer het meisje niet aanwezig is in de klas. De school is dus steeds alert dat er zo min mogelijk triggers zijn om een trauma op te roepen. Indien er wel sprake zou zijn van het herbeleven van een trauma is er steeds een mogelijkheid dat het meisje tot rust mag komen met behulp van het lezen van een Oekraïens boek op de computer. We merkten dat het meisje hier steeds door openbloeit.

De vierde tip is het bewust zijn van de thuissituatie. Soms kan het gedrag van de leerling gekoppeld worden aan de thuissituatie. Een leerling kan bijvoorbeeld heel onrustig zijn omdat er nog familie zit in het land van herkomst of omdat er thuis spanningen zijn omdat het verblijf in België nog niet is goedgekeurd. Het is belangrijk om dit dan met het gezin van de leerling te bespreken en samen naar oplossingen te zoeken (Van Daele, 2022).

In de school heeft zowel de directie als de klasleerkracht steeds een zicht op de thuissituatie van de leerlingen. Dit zorgt ervoor dat de leerkracht hier rekening mee kan houden. Het zorgt er ook voor dat de leerkracht op een gepaste manier met de leerling hierover in gesprek kan gaan om zo samen tot een verbetering van de schoolsituatie te komen.

Het is ook belangrijk om de leerling niet als een probleem te zien maar als een normaliteit. Dit kan de leerkracht laten merken door de leerling zo min mogelijk in een uitzonderingspositie te zetten. Dat wil zeggen dat de leerling zo veel mogelijk de kans moet krijgen om mee te draaien in het klasgebeuren en zo min mogelijk uit de klas gehaald moet worden. Ook is het belangrijk om af en toe de situatie om te keren bij de klasgenoten. Op deze manier werk je aan de empathische houding van de klasgenoten. Het kan ook een hulp zijn om de leerling te laten praten met andere Nederlandsetaalleerders om zo ervaringen met elkaar te delen. Ook kunnen deze gedeelde ervaringen troostend zijn voor de leerlingen (Van Daele, 2022).

De school zet hier sterk op in door de leerling enkel voor instructie uit de klas te halen en de verwerking in de klas te laten gebeuren. Op deze manier went de leerling aan de manier van werken in de klas. Ook worden de lesmomenten van turnen en muzische opvoeding steeds meegevolgd door de leerling. Hiervoor is het belangrijk dat hij of zij een houvast heeft voor het begrijpen van de instructies.

7.2 OP WELKE MANIER KAN DE LEERLING ONDERSTEUND WORDEN BIJ HET VERWERVEN VAN SCHOOLTAAL?

Wanneer we taalverwerving bekijken kunnen we niet alle leerlingen op dezelfde manier hierbij ondersteunen. Hiervoor zijn twee redenen. De eerste reden is dat elke leerling anders is en zijn eigen manier heeft om leerstof het beste te verwerken. Een tweede reden hiervoor is de verschillende soorten taalverwerving. We hebben twee groepen taalverwerving. Een eerste soort is simultane taalverwerving. Bij deze verwerving leert de leerling twee talen tegelijk wat ervoor kan zorgen dat de taalverwerving trager verloopt en leerlingen zullen af en toe de twee talen door elkaar gebruiken. Maar deze vorm heeft ook voordelen. Ze verbinden namelijk tijdens de verwerving beide talen met elkaar wat het metalinguïstisch bewustzijn versterkt. Een tweede soort taalverwerving is successieve taalverwerving. Hierbij heeft de leerling reeds een basis van zijn of haar moedertaal. Op de kennis van hun moedertaal bouwen ze dus voort. Zoals reeds vermeld duurt het verweven van dagelijkse woordenschat ongeveer 2 jaar, maar het verwerven van schooltaal duurt gemiddeld 5 tot 7 jaar (Onderwijscentrum Brussel, 2021)

Men kan leerlingen op verschillende manieren ondersteunen. Er zijn zowel interne als externe mogelijkheden maar ook mogelijkheden binnen de klas of buiten de klas. Een externe mogelijkheid is het inzetten van de ouders volgens (Onderwijscentrum Gent, sd) kunnen zij de taalverwerving ondersteunen door 3 vuistregels te volgen. Regel één is het voldoende praten in de moedertaal, regel twee is het zoeken van oefenkansen voor het Nederlands en regel drie is het af en toe zelf spreken van het Nederlands. Ook kan er een onderscheid gemaakt worden tussen individuele en klassikale begeleiding. Na een bevraging bij verschillende leerkrachten van verschillende scholen kwamen er een paar personen meermaals terug namelijk de zorgco, zorgjuf, OKAN-leerkracht en klasleerkracht. Wanneer ik dit vergelijk met de observaties vanuit mijn stageschool is het ook daar dat het verwerven van de Nederlandse taal een samenwerking is tussen de zorgco, zorgjuf en klasleerkracht.

7.2.1 Welke ondersteuning kan er buiten de klas aangeboden worden?

Uit de enquête is gebleken dat scholen voor buiten de klas ondersteunen. Deze ondersteuning houdt vaak het aanbrengen van nieuwe woordenschat maar ook het herhalen van reeds gekende woordenschat in. Ook het op voorhand bekijken van de lessen met de AN-leerkracht is iets dat werd vermeld. Hierbij gebruikt men bijvoorbeeld leesboekjes op maat. Het spelen van spelletjes is ook een manier die scholen inzetten bij het verwerven van de Nederlandse taal. Overige hulpmiddelen die uit de enquête zijn gekomen zijn praatplaten, woordenschatprenten en pictogrammen.

Mijn stageschool zet in op de praatplaten. Hierbij leert de leerling woorden die afgebeeld staan op een plaat. Daarna leggen de leerlingen de woordkaartjes bij het juiste voorwerp. Nadien leert hij of zij zinnen die een actie of een voorwerp vanop de plaat beschrijven. De plaat wordt meegegeven in de klas zodat de leerling tijdens wachtmomenten de nieuwe woordenschat kan inoefenen.

7.2.2 Welke ondersteuning kan er binnen de klas aangeboden worden?

Bij de enquête bevroeg ik op welke manier de Nederlandsetaalleerders ondersteund werden binnen de klas. Hier kreeg ik enkele voorbeelden zoals een praatmuur waarbij leerling nieuwe woordenschat auditief herhalen. Ook vernoemde een school het gebruik van een buddysysteem. Maar een veel voorkomende aanpassing was het gebruik van gebaren, prenten en pictogrammen om zo non-verbaal te kunnen ondersteunen. Deze pictogrammen en prenten zijn in vele gevallen gekoppeld aan het thema en minder aan de instructietaal, die minstens even belangrijk is. Ook spreken scholen verhalen in zodat de leerling iets kan lezen terwijl hij of zij de juiste uitspraak eraan kan koppelen.

Op de stageschool zijn er in de kleuterklassen praatmuren aanwezig waarbij de knoppen steeds het uitgesproken woord van de tekening bevatten. Op deze manier kunnen kleuters zelf op de knop drukken en zo de uitspraak van de woorden inoefenen. Op dit moment heeft de leerkracht weinig hulpmiddelen in de klas in verband met instructietaal. Hierdoor probeert de leerkracht het vaak met handen en voeten uit te leggen. Doordat ik mij echt wil focussen op het ondersteunen van Nederlandsetaalleerders binnen de klas, is het belangrijk dat mijn product inzetbaar is in de klas maar ook vooral gericht is op de instructies aangezien hiervoor de nood het hoogste is.

7.2.3 Welke rol speelt de leerkracht hierbij?

Volgens de enquête zetten de leerkrachten steeds de methode van de ondersteuning buiten de klas in binnen de klas. Dit gebeurt steeds in overleg met de zorgjuf, zorgco, OKAN-leerkracht. De verklaring die de leerkrachten hiervoor gaven is dat samenwerking heel belangrijk is tijdens deze ondersteuning zodat er zo veel mogelijk aangeboden kan worden op het niveau van de leerling.

Wanneer ik dit vergelijk met de manier van werken in mijn stageschool, is dit hetzelfde. De begeleiding van de leerling verloopt op een manier die is afgesproken door de betrokken partijen. Enkel door op deze manier te werken krijgt met het optimale effect van de ondersteuning.

7.2.4 In welke mate kan de school de leerlingen in de verwerving van de Nederlandse taal betrekken?

In de enquête werd er door een leerkracht een buddysysteem aangehaald. Op deze manier zou een taalzwakkere leerling met een taalsterkere leerling samenwerken. Dit systeem heeft voor beide leerlingen voordeel. De taalzwakke leerling leert bij van een klasgenoot, wat velen als aangenaam ervaren. Ondertussen blijft de taalsterke leerling geboeid bezig met taal aangezien hij of zij een andere leerling helpt. Volgens (Van Daele, 2022) is dit ook een manier om de sociale kring van de nieuwe leerling uit te breiden.

Mijn stageschool stond voor deze manier van werken helemaal open en de klasleerkracht is hier uit eigen initiatief mee aan de slag gegaan. Het buddysysteem werd toegepast bij wiskunde. Een sterke leerling gaf uitleg aan de Nederlandsetaalleerder. Ze vonden deze manier van werken beiden zeer leerrijk. Daardoor zet de leerkracht het buddysysteem op regelmatige basis nu in.

7.2.5 Op welke manier kunnen de medeleerlingen ook voordeel hebben bij de ondersteuning van de Nederlandsetaalleerder?

Wanneer we naar het kader van inclusie kijken volgens (Booth & Ainscow, 2015) is het belangrijk om een grotere groep te betrekken. Enkel op deze manier zorgen we ervoor dat individualisering ontstaat. Dit wil niet zeggen dat de leerling nooit individueel begeleid mag worden. Het is beter om een aanpassing, die voor meerdere leerlingen een hulp kan zijn, ook aan te bieden aan de andere leerlingen. Dit komt overeen met de tips voor het verwelkomen van Nederlandsetaalleerders volgens (Van Daele, 2022).

Het product dat ik ontworpen heb: een site met allerlei ondersteunende middelen is niet enkel voordelig voor de Nederlandsetaalleerder. Zo bevat de site niet-talige bewegingstussendoortjes, die ervoor zorgen dat elke leerling van de klas even betrokken is bij dit ontspannende en groepsvormende momentje. Ook bevat de site wachtplaten die niet-talig zijn. Deze zijn dus voor iedereen van de klas bruikbaar. Het belangrijkste onderdeel van de site is het pictogrammenwoordenboek. Dit is inzetbaar voor elke leerling aangezien er ook steeds het Nederlandse woord vermeld staat bij elke pictogram. Het zou dus ook leerlingen die moeite hebben met het verstaan van instructies kunnen ondersteunen en niet enkel de leerlingen die de instructies niet verstaan omwille van een taalbarrière.

8 CONCLUSIE

Door het bekijken van de tips volgens (Van Daele, 2022) namelijk: geef de leerling een goed gevoel in de school, help de leerling om een sociaal netwerk uit te bouwen, vermijd het herbeleven van een trauma, wees bewust van de thuissituatie, behandel de situatie als een normaliteit en niet als een probleem en deze te vergelijken met de aanpak van de stageschool, kon ik een concreet beeld schetsen van de nood van de stageschool. De begeleiding op basis van leerinhouden en socio-emotioneel vlak komt helemaal overeen met de tips en tricks die te lezen zijn in de literatuur. Een aspect waar mijn stageschool nog extra ondersteuning kan bieden is bij het geven van instructies in de klas.

Deze nood kan opgevangen worden met aanpakken van andere scholen. Na de aanpak van deze scholen verzameld, bekeken en vergeleken te hebben, heb ik het best passende product ontworpen. Het hoofdproduct is het pictogrammenwoordenboek waarbij de leerkracht een pictogrammenset heeft en de Nederlandsetaalleerder de pictogrammen in een eigen boekje heeft staan met daarbij zowel de Nederlandse vertaling als de vertaling in zijn of haar eigen taal. Doordat ook het Nederlandse woord hierbij vermeld staat is deze aanpassing ook inzetbaar voor andere leerlingen in de klas die extra ondersteuning kunnen gebruiken bij het begrijpen van instructietaal.

Omdat de ondersteuning van een Nederlandsetaalleerder breder is dan enkel het begrijpen van instructietaal, is het product van mijn Bachelorproef uitgebreid naar een site. Op die site zijn verschillende tools terug te vinden zoals wachtkaarten en bewegingstussendoortjes zodat de leerkracht meerdere hulpmiddelen kan terugvinden op 1 plaats voor het ondersteunen en betrekken van een Nederlandsetaalleerder.

Als vervolgonderzoek zou ik nog extra manieren van ondersteuning die binnen de klas zouden kunnen aangeboden worden willen uitwerken en deze toevoegen aan de site. Op deze manier vindt de leerkracht een verzameling van allemaal materiaal waarmee hij of zij direct aan de slag kan gaan indien hij of zij een Nederlandsetaalleerder binnen de klas wil ondersteunen.

9 BIBLIOGRAFIE

agentschap integratie en inburgering. (z.d.). *onderwijs minderjarige nieuwkomers*. Opgeroepen op november 16, 2021, van www.agii.be: <https://www.agii.be/thema/gelijke-onderwijskansen/onderwijs-minderjarige-nieuwkomers>

Blom, E., & Blumenthal, M. (2019, april 11). *wanneer verloopt de verwerving van Nederlands als tweede taal te traag*. Opgeroepen op november 16, 2021, van vhz-online.nl: <https://vhz-online.nl/wanneer-verloopt-de-verwerving-van-nederlands-als-tweede-taal-te-traag>

Booth, T., & Ainscow, M. (2015). *index voor inclusie*. Leuven: UCLL.

kind en gezin. (z.d.). *fasen van successieve taalverwerving*. Opgeroepen op november 16, 2021, van www.kindengezin.be: <https://www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/taal-en-meertaligheid/meertalig-opvoeden/fasen-van-successieve>

Onderwijs en vorming Vlaanderen. (sd). *Anderstalige Nieuwkomers*. Opgeroepen op Januari 18, 2022, van www.onderwijs.vlaanderen.be: <https://www.onderwijs.vlaanderen.be/nl/ouders/naar-school/vanuit-of-naar-het-buitenland/vanuit-het-buitenland/onthaalonderwijs-voor-anderstalige-nieuwkomers/anderstalige-nieuwkomers#wie>

Onderwijscentrum Brussel. (2021). *Meertalige taalverwerving*. Opgeroepen op november 16, 2021, van www.brusselvoltaal.be: <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving>

Onderwijscentrum Gent. (sd). *meertaligheid*. Opgeroepen op april 11, 2022, van www.meertaligheid.be: <https://meertaligheid.be/>

sclera. (sd). *sclera pictogrammen*. Opgeroepen op maart 25, 2022, van www.sclera.be: <https://www.sclera.be/nl/picto/overview>

Van Daele, H. (2022, maart 31). *Oekraïense leerling in de klas: hoe pak je dat aan?* Opgeroepen op april 25, 2022, van www.klasse.be: <https://www.klasse.be/539081/tips-oekraïense-leerling/>

Van Der Donck, C., & Van Lanen, B. (2020). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho. Opgeroepen op januari 25, 2022

10 BIJLAGEN

10.1 RESULTATEN ENQUÊTE BEGELEIDING NEDERLANDSETAALLEERDERS

10.1.1 Door welke personen wordt een Nederlandsetaalleerder ondersteund op uw school?

- Klastitularis
- Zorgco
- Medeleerlingen
- Ondersteuner
- Zorgjuf
- AN leerkracht
- Taalbusjuf
- Leerlingbegeleiding
- CLB

10.1.2 Wanneer wordt de Nederlandsetaalleerder extra ondersteund?

- Tijdens taalvakken
- Indien de leerling thuis Frans spreekt tijdens lessen Frans
- Tijdens zorguren
- 1 keer in de week door AN leerkracht
- Voortdurend door klasleerkracht en klasbuddy
- Tijdens niveaulezen
- Na school in de bibliotheek
- 1 uurtje per week taalbus
- De hele dag door met visuele ondersteuning

10.1.3 Waar wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?

- In de AN-klas
- In de klas
- In de zorgklas
- Bij een externe leerkracht
- In de bibliotheek
- In de taalbus

10.1.4 Binnen welke vakken wordt de Nederlandsetaalleerder ondersteund?

- Nederlands
- Wereldoriëntatie
- Godsdienst
- Frans
- Spelling
- Rekenen
- Soms laten ze Frans vallen indien hun thuistaal verschillend is van Frans

10.1.5 Op welke manieren wordt de Nederlandstaalleerder ondersteund?

- Praatplaten
- Woordkaarten met prent
- Pictogrammen
- Spelletjes om de woordenschat te verwerven en het spreken te stimuleren
- Aangepaste leerstof
- Buddy in de klas
- Lessen al op voorhand bekijken met leerkracht AN
- Veel visueel materiaal
- Ingesproken verhalen
- Auditief met praatmuur
- Leesboekjes op maat
- Gebaren
- Go 4ty

10.1.6 Hoe wordt bepaald op welke manier de Nederlandstaalleerder ondersteund wordt?

- Er wordt rekening gehouden met de sterktes en zwaktes van de leerling.
- De te bereiken doelen worden voorop gesteld.
- Er wordt gekeken naar de interesses en talenten van de leerling.
- In het eerste leerjaar worden er uitspraakfilmmpjes verstuurd via whatsapp.
- In overleg met de zorgco, zorgleerkracht en klasleerkracht.
- De AN-juf doet bepaalde testen met de nieuwe lln en bepaalt dan het traject van de leerling.
- Na een periode van observatie.
- Dat is een vast traject.

10.1.7 Hoe lang wordt de Nederlandstaalleerder ondersteund?

- Dit hangt af van hun vooruitgang.
- 2 schooljaren door leerkracht AN en blijvend door zorgleerkracht en klasleerkracht.
- Zeker een volledig schooljaar en indien nodig langer.
- Meestal de gehele loopbaan, wordt vaak geëvalueerd.

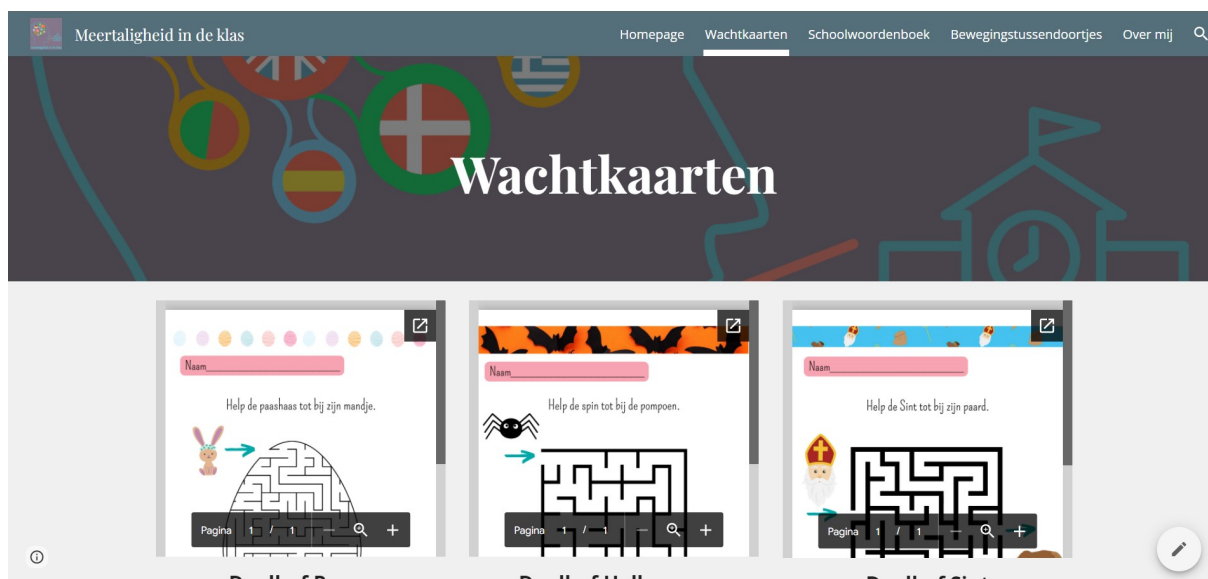
10.1.8 Wilt u nog iets extra kwijt over dit onderwerp?

- Veel geduld en inzet op verschillende vlakken zijn nodig om blijvende resultaten te kunnen behalen.
- Als ouders de kinderen mee aanmoedigen, heb je een extra troef in handen.
- Jonge kinderen nemen vaak heel snel woordenschat op, ze leren al spelend.
- Vol enthousiasme en met veel geduld moet je na een vakantie terug verder gaan met de kindjes en zien hoever je ze kan brengen. Ze doen immers vaak een serieuze stap achteruit in de grote vakantie doordat ze weinig in contact komen met de Nederlandse taal op dat moment.

10.2 PRODUCT

10.2.1 Site

<https://sites.google.com/view/meertaligheidindeklas/homepage>

Meertaligheid in de klas

Homepage Wachtkaarten Schoolwoordenboek **Bewegingstussendoortjes** Over mij

Schoolwoordenboek

Pictogrammen set
Schoolwoordenboek

Mijn
schoolwoordenboek

Mijn
schoolwoordenboek

Meertaligheid in de klas

Homepage Wachtkaarten Schoolwoordenboek **Bewegingstussendoortjes** Over mij

Bewegingstussendoortjes

Cirkels en vierkanten

Benodigdheden:

- een blad per duo
- potlood per leerling

Uitleg:

- Laat de lin per duo kiezen wie de cirkel is en wie het vierkant is.
- De leerlingen krijgen 2 minuten om samen een tekening te maken, MAAR de cirkels mogen enkel cirkels tekenen en de vierkanten mogen enkel vierkanten tekenen. De lin mogen niet met elkaar praten en ze tekenen elk om te beurt hun figuur.

cirkels en vierkanten

Drie op een rij verliest

Benodigdheden:

- een blad per duo
- een potlood per leerling

Uitleg:

- Laat de lin drie op een rij spelen, maar dan omgekeerd. Diegene die drie op een rij maakt verliest.

drie op een rij verliest

Duotekening

Benodigdheden:

- een blad per duo
- een potlood per leerling

Uitleg:

- De lin gaan per duo een tekening maken. Ze doen dit om de beurt. Ze mogen ook niet overleggen over wat ze gaan tekenen.
- Zij geeft de lin een onderwerp. Lin A begint te tekenen.
- Ze geeft een seintje als het tijd is om te wisselen. Lin B neemt over en begint verder te tekenen. Ze mogen niet praten of aanwijzingen geven.
- Wissel een aantal keer.

duotekening

Meertaligheid in de klas

Homepage Wachtkaarten Schoolwoordenboek Bewegingstussendoortjes **Over mij**

Over mij

Wie ben ik?

Hallo, mijn naam is Fien Lauwereins. Ik ben een derdejaarsstudente aan de Odisee hogeschool en in het kader van mijn Bachelorproef met het thema 'integratie van Nederlandsetaalleerders in het reguliere onderwijs' heb ik deze site ontworpen. Het doel van deze site is allerlei hulpmiddelen aanreiken waarmee leerkrachten aan de slag kunnen gaan om zo Nederlandsetaalleerders in hun klas beter te kunnen ondersteunen.

Odisee

10.2.2 Schoolwoordenboek

Mijn schoolwoordenboek

naam: _____
 klas: _____

 NL: aankruisen ENG: to tick off FR: cocher UA: галочка (galochka)	 NL: agenda ENG: agenda FR: journal de classe UA: порядок денний (porядku denniy)	 NL: balpen ENG: pen FR: stylo UA: перо (perro)
 NL: bibliotheek ENG: library FR: bibliothèque UA: бібліотека (bibliotheca)	 NL: boek ENG: book FR: livre UA: книга (kniga)	 NL: boekentas maken ENG: make a schoolbag FR: faire un cartable UA: зробити книжкову сумку (zrobity knizhkov sumku)
 NL: boekentas uitladen ENG: unload a schoolbag FR: décharger le cartable UA: розвантажити книжкову сумку (vivantazhity sumku knigi)	 NL: boekentas ENG: schoolbag FR: cartable UA: книжна сумка (shklna sumka)	 NL: bolletje kleuren ENG: color ball FR: boule de couleur UA: кулька кольоров (kulka koloriv)

 NL: bosklassen ENG: forest classes FR: cours de forêt UA: лісові класи (lisovy klasi)	 NL: boterhammen op school ENG: sandwiches at school FR: tartines à l'école UA: бутерброди в школі (buterbrodi v shkoli)	 NL: boterhammen thuis ENG: sandwiches at home FR: tartines à la maison UA: бутерброди в домашніх умовах (buterbrodi v domashnykh umovakh)
 NL: brooddoos vergeten ENG: forgot lunch box FR: boîte à lunch oubliée UA: забув ланчбокс (zabuliv lanchbox)	 NL: brief invullen ENG: fill in letter FR: remplir la lettre UA: заповнити лист (zapovnyti list)	 NL: brief voor school ENG: letter for school FR: lettre pour l'école UA: лист до школи (list do school)
 NL: brief voor thuis ENG: letter for home FR: lettre pour la maison UA: лист додому (list dila domu)	 NL: brief ENG: letter FR: lettre UA: лист (bukva)	 NL: brooddoos ENG: lunch box FR: boîte à déjeuner UA: ланч-бокс (lanchbox)

 NL: computer ENG: computer FR: ordinateur UA: комп'ютер (compe'uter)	 NL: doktersbriefje ENG: doctor's note FR: note du médecin UA: довідка лікаря (zapiska likarya)	 NL: fluostift ENG: highlighter FR: marqueur UA: маркер (marker)
 NL: geen school ENG: no school FR: pas d'école UA: ніякої школи (nemaie school)	 NL: gesprek met ouders ENG: conversation with parents FR: conversation avec les parents UA: бесіда з батьками (rosmova z batkami)	 NL: handtekening ENG: signature FR: signature UA: підпис (pidpis)
 NL: huiswerk ENG: homework FR: devoirs UA: Домашнє завдання (domasnje zavdannya)	 NL: kleuren ENG: color FR: colorer UA: колір (kolir)	 NL: kleurpotloden ENG: colored pencils FR: crayons de couleur UA: Крейда (kreida)

					
NL: knutselen ENG: to craft FR: bricoler UA: Возитися (voztisia)	NL: kopiëren ENG: to copy FR: copier UA: копіювати (kopiyuvati)	NL: krijt ENG: chalk FR: craie UA: крейда (kreda)	NL: muziek ENG: music FR: musique UA: музика (music)	NL: omcirkelen ENG: circle FR: cercle UA: Оточити (otochiti)	NL: onderlijnen ENG: underline FR: souligner UA: підкреслити (pidkresluvat)
					
NL: kringgesprek ENG: circle talk FR: parler en cercle UA: обговорення кола (obgovorenyya kola)	NL: kruisje zetten ENG: put a cross FR: mettre une croix UA: хрест (hrast)	NL: lezen ENG: to read FR: lire UA: читати (chitati)	NL: ophalen ENG: to pick up FR: ramasser UA: Збирати (zbyrati)	NL: overschrijven ENG: overwrite FR: écraser UA: Переписувати (perespasivati)	NL: pen ENG: pen FR: stylo UA: перо (perro)
					
NL: luisteren naar de leerkracht ENG: listen to the teacher FR: écouter le professeur UA: Прислухайтєся до вчителя (prisluhajteysya do vitchelja)	NL: luisteren naar elkaar ENG: listen to each other FR: écoutez-vous les uns les autres UA: слухати один одного (slukhati odin odnogo)	NL: markerstift ENG: highlighter FR: marqueur UA: Маркер (marker)	NL: pennendoos op bank ENG: pencil case on the desk FR: trousse à crayons sur le banc UA: ручка коробка на лавці (ruchka korobka nah lavci)	NL: pennendoos ENG: pencil case FR: trousse UA: перо коробка (perro korobka)	NL: pennenzak op bank ENG: pencil case on the desk FR: étui à crayons sur le bureau UA: ручка кишень на дивані (ruchka kisheni nah divani)
					
NL: pennenzak ENG: pencil case FR: plumier UA: пенал (pennal)	NL: plakband ENG: adhesive tape FR: ruban adhésif UA: клейка стрічка (klejka stricka)	NL: potlood ENG: pencil FR: crayon UA: олівець (olivets)	NL: ringmap ENG: ring folder FR: dossier en anneau UA: кільцева папка (kiltseva papka)	NL: samenwerken ENG: cooperate FR: coopérer UA: співпрацювати (spivpratyuvati)	NL: schaar ENG: scissors FR: ciseaux UA: ножиці (nozhitsy)
					
NL: praten ENG: to talk FR: parler UA: говорити (govoriti)	NL: rapport ENG: report FR: rapport UA: звіт (zvit)	NL: refter ENG: refectory FR: réfectoire UA: Трапезна (trapezna)	NL: schoolbord afvegen ENG: wiping blackboard FR: essuyage du tableau noir UA: протирання дошки (protirannya doshki)	NL: schoolfeest ENG: school party FR: fête d'école UA: шкільна вечірка (shkilna vecirka)	NL: schooltstap ENG: school trip FR: voyage scolaire UA: шкільна подорож (shkilna potozhka)
					
NL: rekenen ENG: math FR: maths UA: Обчислити (obchisliti)	NL: rekening ENG: account FR: compte UA: рахунок (rachunok)	NL: rekenmachine ENG: calculator FR: calculatrice UA: Калькулятор (calculator)	NL: schrijfgerief ENG: writing utensils FR: ustensils d'écriture UA: письмові начиння (pismove nachynnia)	NL: schrijven ENG: to write FR: écrire UA: Писати (pisati)	NL: speeltijd ENG: playtime FR: récréation UA: Час (chas)

NL: spelling
ENG: spelling
FR: orthographe
UA: Орфографія
(orthography)

NL: sport
ENG: sport
FR: gym
UA: спорт (sport)

NL: stiften
ENG: Markers
FR: feutres
UA: Маркери
(marker)

NL: uitleggen
ENG: to explain
FR: expliquer
UA: пояснити
(poyasniti)

NL: verbinden
ENG: to connect
FR: relier
UA: підключитися
(podklyuchatis)

NL: vinger voor
antwoord
ENG: finger for answer
FR: doigt pour la
réponse
UA: палець для
відповіді (palets dlia
vidpovid)

NL: studeren
ENG: to study
FR: étudier
UA: Дослідження
(doslidzheniya)

NL: taal
ENG: dutch
FR: Néerlandais
UA: Нідерландська
(netherlands)

NL: takenbord
ENG: task board
FR: tableau des
tâches
UA: дошка завдань
(dosha zavdan)

NL: vinger voor vraag
ENG: finger for
question
FR: doigt pour
question
UA: палець для
питання (palets dlia
pitannya)

NL: vinger opsteken
ENG: raise finger
FR: lever le doigt
UA: підняти палець
(podnati palets)

NL: wereldoriëntatie
ENG: world orientation
FR: orientation mondiale
UA: орієнтація на світ
(orientation nah svet)

NL: toets
ENG: test
FR: test
UA: ключ (klucz)

NL: turnkledij
ENG: gymnastics
clothing
FR: vêtements de
gymnastique
UA: гімнастичний
одяг (gymnastic
odyag)

NL: uitdelen
ENG: distribute
FR: distribuer
UA: розподілити
(rozpodeliti)

NL: zelfstandig
werken
ENG: working
independently
FR: travailler de
façon autonome
UA: працювати
незалежно
(pratsivati
nezalezhno)

NL: zwembles
ENG: swimming class
FR: natation
UA: Уроки плавання
(uroki plavannya)

NL: zwijgen
ENG: be silent
FR: se taire
UA: мовчати
(movchati)